

З ІСТОРІЇ ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОСИСТЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

© М'ягkota І. В., 2011

У статті окреслено сутність українського фольклору, виявлено зміст його специфічних аспектів, етимологію та проблеми у формуванні окремих фольклористичних термінів.

Ключові слова: українська мова, фольклористична термінологія, український фольклор, жанр.

The article is dedicated to the outline of Ukrainian folklore essence. The content of its specific features, etymology and problems in formation of separate folklore terms.

Keywords: Ukrainian language, folklore terminology, Ukrainian folklore, concept.

Важливою складовою українського народознавства є наука про народну творчість – фольклористика. Незважаючи на поважний вік, що обіймає понад два століття, вона все ще перебуває в пошуку оптимального наукового трактування багатьох питань, пов'язаних зі становленням та еволюцією предмета, його термінології, взаємин з історією, етнографією, літературою тощо. Та й головна справа в тім, що таке явище, як фольклор, не було незмінним за всіх часів.

Своїми початками український фольклор сягає глибокої давнини. Його складання й формування власної національної специфіки пов'язані зі складною багатовіковою історичною долею українського народу, його характером, психічними прикметами – менталітетом, особливостями природного середовища, традиційного укладу життя, світогляду, релігійних вірувань, звичаїв і обрядів. Осягнути всю складність фольклористичного процесу, заглибитися у витoki його напрямів та шкiл, зрозуміти формування фольклористичної термінологіки неможливо, не знаючи історії фольклору.

Очевидною є актуальність порушеної проблеми, що полягає в розкритті такого явища як фольклор, виявленні змісту його специфічних аспектів та проблем у формуванні певних фольклористичних термінів.

Мета – окреслити сутність терміна «фольклор», простежити становлення певних фольклористичних термінів.

У кінці ХХ – на початку ХХІ ст. спостерігається посилена увага до вивчення мови фольклорних текстів. Зокрема, про стилістичні семантико-структурні особливості замовлянь писали О. Остроушко, В. Баденкова, Н. Брильова, С. Степанов, Г. Таранюк; лексико-синтаксичну структуру казок – С. Лавриненко, О. Бондар, К. Данильчук; антропонімію коломийок – Н. Колесник; лексико-граматичні якості дум – М. Ландер, Н. Василькова; семантико-синтаксичну будову загадок – А. Мойсієнко та ін. Слов'янські міфологеми в українському фольклорі досліджував Ю. Карпенко; емоційно-експресивні засоби українських пісень – В. Горбань, О. Данильченко, О. Книш; художні означення – О. Слюсарєва; народнопоетичні фразеологізми – Н. Бабич; лексеми-концепти в усній словесності – М. В. Скаб та М. С. Скаб. Більшість праць увійшла до збірника «Мова та стиль українського фольклору» (1996) [1]. Помітним явищем стала поява спеціальних дисертаційних досліджень, присвячених мові українських народних пісень і балад, таких авторів, як Н. Колесник («Особові імена в українських народних обрядових піснях» (1998)), З. Василько («Символізація значення слова в українському фольклорному мовленні (на матеріалі фауноназв у казках, піснях і пареміях)» (2003)), І. Круть («Лексика календарно-обрядової поезії: Структурно-семантичний та

стилістичний аспекти» (2004)), В. Галайчука («Лексичні одиниці мікросистеми «Рослини» в українських фольклорних текстах» (2004)), О. Молодичук («Лексико-фразеологічні засоби образності в українській народній баладі» (2004)), О. Слюсареві («Епітетика українських весільно-обрядових пісень (структурно-семантичний і функціональний аспекти)» (2006)) та ін.

Незважаючи на велику кількість публікацій у дослідженні мови фольклору, розкриття вимагають не лише суто теоретичні проблеми народної творчості, а й арсенал слів, якими послуговується ця наука.

Усталеним вважається трактування терміна «фольклор» як похідного від англійського folk – рід, народ, lore – знання, що разом означають «народна мудрість, народознавство». Одним із перших цей термін використав англієць В. Томс, котрий 1846 р. під псевдонімом А. Мертон надрукував у часописі «Атенеум» (№ 982) статтю «The Folklore».

У першому в Україні словнику-довіднику про національні скарби усної народної словесності «Українська фольклористика» (Тернопіль, 2008) зазначається, що в українську науку цей термін почав входити в останній чверті XIX ст. (у працях М. Драгоманова, І. Франка) і вживався як синонім визначень «народна словесність», «усна народна творчість», «народна поетична творчість», які й досі є часто вживаними в українській фольклористиці. «Головно в цьому значенні – як назва неписаної народної літератури, мистецтва народного слова, сукупності різних видів і жанрів народної творчості: пісень, казок, легенд, переказів, приказок, прислів'їв, загадок, анекдотів, замовлянь, театральних сценок тощо – вживається термін фольклор в українській науці і в наш час. Визначальними ознаками фольклору вважається усність творення й поширення його зразків, колективність – поєднання індивідуального й групового первенів творчості, анонімність (не фіксованість авторства), багатоваріантність (змінність тексту), традиційність (дотримання певних усталених форм і норм творення)... У науковій літературі вживаються й парні визначення: фольклор словесний, ф. музичний, ф. обрядовий, ф. ігровий, ф. танцювальний, ф. драматичний. Підрозділяється також на фольклор давній і новий, різних соціальних верств і груп – селянський і міський, робітничий, солдатський, заробітчаний, партизанський, повстанський, студентський, еротичний (сороміцький) і т. ін. На ідеологічному ґрунті більшовицької тоталітарної системи виникло й таке поняття як «радянський фольклор». Вивченням фольклору займається наука фольклористика» [2, с. 396–397].

У найширшому тлумаченні фольклор – це все, що творить народ і передається традиційно – від казки до гаптованої сорочки, від писанки до далеко не естетичного рецепту дублення шкіри [3, с. 27–28].

За Р. Вотерменом, фольклор – це форма мистецтва, яка охоплює різні види оповідань, прислів'їв, висловлювань, замовлянь, пісень, формул чаклунів та інших формул і використовує як засіб висловлення усну мову [4, с. 17].

«Антологія української народної творчості» подає визначення фольклору як художнє відображення дійсності у словесно-музично-хореографічних і драматичних формах колективної народної творчості, у якій відбито світоглядні, етичні й естетичні погляди народу і яка нерозривно пов'язана з його життям і побутом [5, с. 5].

У Словнику-довіднику «Знаки української етнокультури» фольклор визначається як народна художня творчість (первинно усна). До основних фольклорних жанрів віднесено прислів'я, приказки, пісні, казки, думи, балади, перекази, анекдоти, загадки, скоромовки, коломийки [6].

У сучасній міжнародній етнографії термін «фольклоризм» застосовується до широкого кола явищ, що об'єднані однією ознакою – «функціонуванням традиційних елементів народного мистецтва, народних обрядів і фольклору в рамках сучасних нетрадиційних (модернізованих) побутових, обрядових і естетичних систем» [7, с. 222].

Дискусія із приводу визначення поняття «фольклор» тривала до кінця 1970-х на сторінках праць В. Гусева, К. Давлетова, І. Земцовського та ін.

Музичний енциклопедичний словник (гол. ред. Г. Келдиш, М., 1990), визначаючи «фольклор музичний», відсилає дивитись визначення «народної музики», тим самим урівнюючи музичний фольклор з останньою й визначаючи їх таким чином: «Народна музика, музичний фольклор – вокальна (переважно пісенна), інструментальна, вокально-інструментальна та музично-танцювальна творчість народу (від первісних мисливців, риболовів, скотарів-кочівників, пастухів та землеробів до сільського та міського працюючого населення, робітників, військового та студентського демократичного середовища, промислового пролетаріату). Народна музика – невід’ємна частина народної художньої творчості (фольклору), що існує, як правило, в усній (не писемній) формі і передається лише виконавськими традиціями. Традиційність – основна ознака Н.М. як музики усної традиції. Художні традиції ранніх суспільних формацій виключно сталі, на багато століть визначають специфіку фольклору. Із різноманітних форм і типів первісного синкретизму (обрядові дії, ігри тощо) сформувались і розвинулись самостійні жанри музичного мистецтва – пісенні, інструментальні, танцювальні – з їх майбутньою інтеграцією в синтетичні види творчості» [8, с. 370–371].

Зокрема, із соціологічної точки зору (В. Поздєєв, С. Неклюдов) фольклор можна розглядати як тип культури, відмінний від професійної і масової, що виражає етнічну картину світу й цінніснонормативну систему життєдіяльності народу [9, с. 11].

Отже, існування різних концепцій зв’язків предмета фольклористики з іншими формами культури, широта й узагальненість вихідного поняття (фольклор) зумовлює використання різних його визначень. Ми не ставимо за мету навести всі наявні визначення фольклору, тим більше, визначення усіх сфер його значення, що є непростим завданням, тому подаємо, на нашу думку, найбільш відповідне, а саме: фольклор, як словесна й музично-поетична творчість народу, що живе в його пам’яті, побутує в усній формі й передається з уст в уста, є невід’ємною складовою національної культури, у сконцентрованій формі подає одночасно народну філософію, етику й естетику, створюючи неповторний національний образ світу. Фольклор являє собою складову частину національної духовної культури, синтетичну форму суспільної свідомості й засіб виховання особистості. Як тип народної художньої культури – утілює особливу картину світу, зародився в класовому суспільстві на основі поділу праці, але його джерела знаходяться в первісній культурі.

Наука про різні види фольклору має назву «фольклористика». У Європі фольклористика зародилася в другій половині XVIII ст. Її завдання – збирати, систематизувати, видавати й досліджувати особливості, історію розвитку усної словесності, її взаємозв’язки з іншими видами народного й професійного мистецтва, насамперед з художньою літературою, музикою, театром. Вона тісно пов’язана з етнографією (певний час її не вирізняли з етнографії), музикознавством, літературознавством, мовознавством і взагалі з усім етнологічним комплексом. Нагромадження емпіричного фактажу у фольклористиці спонукало європейських учених до відповідних теоретичних узагальнень, які називають «школами» (якщо було багато прихильників тих поглядів), «теоріями» (якщо були ґрунтовні наукові теоретичні дослідження відповідних проблем), «напрямами» (якщо ряд дослідників шукали нових підходів для поглиблення вже досягнутих результатів).

Першим ступенем теоретичних узагальнень у фольклористиці була міфологічна школа німецьких учених братів Вільгельма і Якоба Грімм у першій половині XIX ст. У другій половині XIX ст. набула поширення міграційна теорія (теорія запозичень) німецького філолога Теодора Бенфея та антропологічна теорія (теорія самозародження сюжетів) англійського етнографа Едуарда Тайлора, а також психологічна (етнопсихологічна) німецького психофізіолога й фольклориста Вільгельма Вундта. У кінці XIX на поч. XX ст. набуло поширення соціологічне вивчення фольклору, яке оформилось у так звану історичну або культурно-історичну школу.

Українська фольклористика своїми початками сягає перших десятиліть XIX ст., коли на ґрунті розвитку народознавчих інтересів і впливу ідей європейського романтизму та слов’янського відродження посилюються наукові зацікавлення українським фольклором і розгортається збирання його творів, з’являються їх публікації в пресі й окремими збірниками та перші спроби їх

характеристики й дослідницького осмислення. У 30–40-х рр. XIX ст. українська фольклористика розвивається в пов'язаності із трьома основними осередками українського науково-культурного життя – харківським (І. Срезневський, П. Лукашевич, Н. Метлинський, М. Костомаров), львівським (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький, Г. Ількевич), київським (М. Максимович, П. Куліш).

У другій половині XIX ст. поглиблюється наукове вивчення українського фольклору у зв'язку з активізацією українознавчих досліджень у Києві, зокрема з діяльністю заснованого тут Південно-західного відділу Російського географічного товариства (1873–1876) і журналу «Киевская старина» (1882–1906) та Товариства ім. Шевченка (1873, з 1892 – Наукового товариства ім. Шевченка – НТШ) у Львові з його серійними науковими виданнями «Записки Наукового товариства ім. Шевченка» і спеціально фольклористичним «Етнографічний збірник». Склалося потужне коло вчених – дослідників українського фольклору: П. Чубинський, О. Потебня, В. Антонович, М. Драгоманов, М. Лисенко, М. Номис, Ф. Вовк, І. Франко, М. Грушевський, М. Сумцов, Б. Грінченко, В. Гнатюк, Ф. Колесса, М. Возняк та ін. У їхніх працях позначився вплив науково-теоретичних засад міфологічної, міграційної і в найбільшій мірі – культурно-історичної шкіл. У 20-х рр. XX ст. у серійному виданні «Етнографічний вісник» Етнографічної комісії Всеукраїнської академії наук та в ряді інших з'явилася низка важливих праць з української фольклористики К. Грушевської, О. Андрієвського, К. Квітки, А. Лободи, М. Грушевського, М. Грінченко та ін. Але вже на початку 30-х рр. унаслідок насильного переведення науки на так звані марксистські основи та репресивної розправи з багатьма українськими вченими ця робота була фактично перервана.

Тільки після Другої світової війни з'явилася низка праць нового покоління українських фольклористів: І. Березовського, М. Гайдая, С. Грици, О. Дея, С. Мишанича, Г. Нудьги, Р. Кирчіва, Л. Дунаєвської, М. Дмитренка, В. Давидюка та ін.

Разом зі становленням та розвитком фольклористики як науки складається й формується фольклористична термінологія – слова та словосполучення для означення назв і понять у предметній сфері фольклористики, її поняттєвий апарат. На початковому етапі більшість термінів в українській фольклористиці почерпнуто з усної народної традиції. Зокрема, закріпилися народні назви обрядового фольклору: *колядки, щедрівки, віншівки, веснянки, гайівки, русальні, купальські, обжинкові, весільні, хрестинні* та інші *пісні*; видові й жанрові номінації: *казка, байка, переказ, загадка*. З багатьох народних назв і їх місцевих варіантів фольклористика проводила відбір і вводила в науковий ужиток найбільш територіально поширені й найвідповідніші із семантично-значеннєвого погляду.

Частина фольклору, яка об'єднує найкоротші жанри, що в образній формі відтворюють найістотніші явища й реалії дійсності: *прислів'я, приказки (приповідки)* та їх жанрові різновиди – *вітання, побажання, прокльони, порівняння, прикмети, каламбури, тости* має назву пареміографія. Перелічені словесні мініатюри в процесі побутування закріпились як своєрідні усталені формули, образні кліше. Побутуючи, частина з них втратила своє первісне значення, або набула нового, більш сучасного сенсу. Однак у багатьох прислів'ях і приказках міцно зафіксовані елементи давніх міфічних уявлень, риси доісторичної епохи, що засвідчує їхнє давнє походження й дає підставу відносити цей жанр до найдавніших утворень усної словесності. Так, приклади прислів'їв і приказок зафіксовані вже в Руському літописі, де вони називаються «притчами». Зокрема, розповідаючи про обрив (аварські племена), літописець завершує свою розповідь: «И есть притча в Руси и до сего дне: погибоша аки обрѣ». Слово «притча» мало тоді те ж значення, що сучасне «прислів'я», оскільки його етимологія виводиться із значення «приткати, приточити до слова». Тому в сучасній науці паралельно із термінами «прислів'я» і «приказка» на означення жанру вживається термін «паремія» (від гр. *paroimia* – притча). Багато паремійних зразків є і у «Повчанні» Володимира Мономаха, «Ізборниках» Святослава, «Слові про похід Ігоря». Паремії нерідко трапляються в українських полемічних, проповідницьких, драматичних творах XVI–XVII ст.: «Циган своїми дітьми свідчить» (І. Галятовський – XVI ст.), «У сироти тогди празник, коли кошуля (сорочка) білая» (А. Радивилівський – XVII ст.).

Поряд з назвою «пареміографія» існує назва «пареміологія». Часто обидва терміни вживаються паралельно чи взаємозамінюють один одного, незважаючи на те, що пареміографія займається записуванням, збиранням прислів'їв, а пареміологія їх дослідженням та поясненням. У XIX ст. унікальний корпус прислів'їв і приказок (14339 зразків) уклали і видали у Петербурзі 1864 р. М. Номис під назвою «Українські приказки, прислів'я і таке інше». Це видання було подією в усьому слов'янському світі. «В українській фольклористиці найбільша заслуга у вивченні національного фонду паремій належить О. Потебні та І. Франку. О. Потебня на всеслов'янському фоні простежив процес виникнення вторинних значень прислів'їв, їх еволюцію, розкрив взаємозв'язки між прислів'ями та іншими різновидами фольклорної малої прози. І Франко в праці «Галицько-руські народні приповідки» пояснив первинні й вторинні значення більшості зафіксованих ним прислів'їв, навіть паралелі з інших слов'янських та ряду неслов'янських мов. Теоретичні висновки цих учених використовуються в працях багатьох вітчизняних фольклористів [10, с. 8].

Цікавими, на наш погляд, видаються й ті назви жанрів, які виконувалися у весняний час: *веснянки, гаївки та волочебні пісні*. Дехто з дослідників не розмежовує їх, розглядаючи як єдиний жанр пісень, якими супроводжувались весняні дійства і вживає термін «веснянка». Найбільш вичерпне формулювання подав Олексій Дей: «Календарно-обрядовими жанрами української пісні є веснянки (гаївки), риндзівки, русальні пісні, царинні, петрівочні і т. д. Усі твори цих жанрів диференціюються між собою не тільки функційно прив'язаністю до певного обрядово-етнографічного комплексу, а й характером тематики, стильовими та музично-ритмічними особливостями» [11, с. 13].

С. Килимник заперечує думку О. Петрицького про те, що термін «гаївка» походить від назви індійського свята весни «гулі» або «голі». Він відстоює думку, висловлену автором першого найповнішого зібрання гаївок В. Гнатюком, що «гаївка» походить від «гай» – місця проведення язичницьких оргій та забав, звідси – часті рефрени типу «гай-гай», «ой, гай», «гаю-гаю» [12, с. 140]. Варто мати на увазі, що саме народне поняття «веснянки» («веснянка») не скрізь побутувало в традиції українців. А там, де воно вживалося, то, навіть враховуючи його локальні різновиди й лексичні варіанти («веснові пісні», «веснушки»), стосувалося не всього масиву весняно-обрядової пісенності, а лише певної її частини, здебільшого ранньовесняної. Єдиного означення «веснянки» у фольклористиці не існує. В. Гнатюк писав: «не кожен веснянку можна зачислити до гаївок, хоч кожна гаївка є веснянкою. Термін «веснянка» обіймає ширший цикл пісень, гаївка – вузький» [13, с. 139]. Досліджуючи жанрову специфіку українського фольклору, Іван Денисюк зазначив, що «веснянки – жанр універсальний, який охоплює постові пісні (побожні чи просто «протяжні», але не «до скоку»), відтак великодні ігрові гаївки (синоніми: гагілки, ягілки, яголойки, маївки тощо), риндзівки; юр'євські пісні; рогульки, або рогулейки; пісні «трійці», кустові і т. д.» [14, с. 5].

Для означення коротких гумористичних творів, які в народі мали багато назв («усмішка», «жарт», «небилиця», «оповідка», «придабашка», «побрехенька», «сміховинка» та ін.) в українській фольклористиці та й фольклорній практиці наприкінці XIX – у XX ст. утвердився запозичений із писемної творчості термін «анекдот». Термін грецького походження, означає: неопублікований, нерозголошений, невідомий (не готовий у люди). Вперше його застосував Прокопій Кесарійський у книзі «Тасмна історія» (VI ст.). В європейській літературі термін спочатку вживався на означення кумедних випадків із життя видатних людей, згодом закріпився у фольклористиці як узагальнена назва усних дотепів, гумористично-сатиричних прозових творів. Саме в такому значенні чи не вперше в Україні цей термін вжив 1822 р. Г. Квітка-Основ'яненко в газеті «Вісник Європи», а згодом – 1859 р. – у Києві опубліковано «Маленьку книжку українських анекдотів».

Термін «дума» має, очевидно, народне походження, але як назва українських епічних нерівноскладових пісень, що їх виконували речитативом, вона введена М. Максимовичем на основі літературних джерел. Вважається, що перша зафіксована згадка терміна «дума» належить польському хроністові С. Сарницькому: пишучи про відважних братів Струсів, які загинули в битві з волохами 1506 року, відзначив, що про них складені пісні, які русини-українці називають думою. І. Франко у «Студіях над українськими народними піснями», у статті «Пісня про смерть братів

Струсів (1506 р.)» наводить перекладену цитату з «Анналів» С. Сарницького: «Того самого часу (1506 р.) два Струси, молоді брати і хоробрі войовники, погибли в битві з волохами. Про них іще й досі співають жалібні пісні, що в русинів звуться думами й співаються тягливим голосом...» [15, с. 456]. У цьому свідченні маємо не лише вказівку на речитативний характер творів, але й натяк на зв'язок їх із жалісливою голосільницькою традицією.

М. Возняк, навівши чимало згадок терміна «дума» в XVI–XVIII ст., зауважив, що самі кобзарі називали думи «козацькими піснями, псалмами». Вчений висловив припущення: дума – з болгарської «слово», яке в давній Україні вживалося в значенні поетичної повісті («Слово про похід князя Ігоря»). Таким чином, дума заступила й давній український термін «слово» для творів, що постали під цілком новими впливами [16, с. 434].

Загальновизнана теза, що в народознавство термін «дума» ввів К. Рилєєв видавши 1825 року книгу з назвою «Думи», а М. Максимович «підхопив» це поняття й застосував як науковий термін на позначення жанру фольклору у виданні українських народних пісень 1827, 1834 рр.

Цікаво, що термін «дума» активно використовувався в зарубіжних хроніках, різноманітних виданнях не тільки в XVII–XVIII ст., а й безпосередньо перед виходом збірок К. Рилєєва, М. Максимовича. Так, у «Календарі Львівському» 1823 року польською мовою було опубліковано статтю Д. Зубрицького «Про простонародні пісні», в якій про українські думи сказано як про твори оригінальні, що їх нема в інших народів. Автор зазначає, що в поляків нема дум.

В «Етимологічному словнику української мови» зазначено, що слово «дума» («роздум, гадка; народна ліро-епічна пісня») «здебільшого вважається запозиченням з германських мов; джерело запозичення докладно невідоме», зіставляється готське «суд, слава», давньоверхньонімецьке, давньоанглійське (англосаксонське) «гадання; думка; збори»; «досить переконливо пов'язується також» із праслов'янським «дму, дую» (пор. польське: гордість, пиха; болгарське: слово, мова) [17, с. 144–145].

Отже, лексема «дума» вбирає в себе чимало конотацій, у традиційній усній культурі та фольклористиці застосовується на позначення окремого жанру творчості.

Що ж таке українська народна дума як жанр фольклору?

Дефінітивний арсенал української фольклористики почав формуватися ще в добу романтизму, коли відбувалося зародження й становлення науки про усну народну творчість. Поняття «пісні про старовину», «поважні пісні», «історичні пісні», «козацькі пісні», «жіночі пісні» жанровій атрибуції підлягали лише умовно, необхідно було чіткіше розрізнити групи й цикли пісенної лірики та епіки. Скажімо, до козацьких пісень належали власне епічні твори про історичні події та постаті, балади, любовна лірика тощо.

Перші визначення українських народних дум у фольклористиці запропонував М. Максимович. Від збірки до збірки впродовж майже чверті століття вчений корегував, поглиблював розуміння жанру. У «Передмові» до збірки «Малороссийские песни, изданные М. Максимовичем» молодий збирач і дослідник фольклору 20 квітня 1827 р. писав: «Особливо чудові думи – героїчні співи про бувальщини, що стосуються переважно часів Гетьманщини – до Скоропадського. Їх і нині ще співають сліпці-бандуристи, котрих можна назвати українськими рапсодами» [17, с. 5-6]. Згадавши про першу публікацію дум у збірнику М. Цертелєва, автор відзначив, що «кожна дума присвячувалась якій-небудь історичній події чи особі – передусім Хмельницькому, Палію, Мазепі та іншим» [17, с. 7].

Згодом М. Максимович повніше й точніше атрибутував думи як жанр, відзначив не тільки його сутнісні характеристики, але й вказав на зв'язок із попередньою епічною поетичною традицією: народними плачами (голосіннями), давньоукраїнською пам'яткою літератури «Слово про похід Ігорів».

Ми детально зупинилися на основоположних формулюваннях М. Максимовича, бо наступні дослідники (аж до XX ст.) фактично використовували саме таке розуміння жанру – з більшими чи меншими корективами.

Для означення ліро-епічних пісень драматичного змісту, які в народі називали «довгими», «сумними», з літератури введено і термін «балада». Локальна назва «коломийка» утвердилася як жанрове означення масиву монострофічних пісень, розповсюджених особливо в Карпатах і Прикарпатті. Поповнення фольклористичної термінології відбувається із загальнофілологічного термінологічного фонду, особливо стосовно аналітичного осмислення морфологічних компонентів фольклористичної традиції (сюжет, мотив, образ, структурні типи, поетична мова тощо). На ґрунті осмислення специфіки усної народної творчості виникли такі поняття, як «усність», «колективність», «анонімність», «варіативність» та й сам термін «фольклор».

Таким чином, можна зробити висновок, що фольклор був і залишається важливим джерелом і чинником живлення багатьох галузей народної культури, неодмінним духовним супутником української людини. У наш час українська фольклорна традиція зазнає певних змін: щось у ній під впливом нових реалій життя, думок, настроїв і художніх уподобань втрачається, відходить у минуле, щось народжується й оновлюється, а саме це й призводить до появи нової фольклористичної термінології. Тому перспективним можна вважати напрям пов'язаний із її дослідженням.

1. Мова та стиль українського фольклору : [текст] Зб. наук. праць. – К. : МО України, 1996. – 161 с.
2. Українська фольклористика : словник-довідник / [уклад.-ред. М. Чорнопиский]. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. – 448 с.
3. Традиційна народна культура: збереження самотності в умовах глобалізації : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. / Харк. держ. акад. культури; Харк. обл. центр народ. творчості. – Х. : Регіон-інформ, 2004. – 204 с.
4. Антонович Є. Українська народна творчість у поняттях міжнародної термінології: примітив, фольклор, аматорство, наїв, кітч... : Колективне дослідження за матеріалами Других Гончарівських читань / Є. Антонович, М. Антонович, С. Гвоздевич, Л. Гелитович, Л. Герус, М. Гелитович / відп. ред. М. Селівачов, Музей Івана Гончара. – К. : НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського, 1996. – 325 с.
5. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: Пісні, прислів'я загадки, скоромовки / Упоряд. Н. С. Шумада. – К. : Веселка, 1989. – 606 с.
6. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
7. Єрмоленко С. Фольклор і літературна мова / С. Єрмоленко. – К. : Наук. думка, 1987. – 245 с.
8. Музыкальный энциклопедический словарь / [гол. ред. Г. Кельдиш]. – М., 1991. – 672 с.
9. Поздеев В. А. Третья культура: Фольклор. Постфольклор [Электронный ресурс] / В. А. Поздеев // Сайт Государственного республиканского центра российского фольклора (ГРЦРФ). – Режим доступа: http://www.centrfolk.ru/kong_pozdev.htm.
10. Пазяк М. М. Українські прислів'я та приказки. Проблеми пареміології та пареміографії – К. : Наук. думка, 1964. – С. 3–8.
11. Дей О. Принципи класифікації народних пісень / О. Дей. Народна творчість та етнографія. – 1966. – № 2. – С. 3–16.
12. Гнатюк В. М. Вибрані статті про народну творчість / В. Гнатюк. – К. : Наук. думка, 1966. – 247 с.
13. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекції) // І. Денисюк. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2003. – Вип. 31. – С. 3–22.
14. Франко І. Пісня про смерть братів Струсів (1506 р.) / Франко І. Зібрання творів: у 50 т. – К. : Наук. думка, 1976–1986. – Т. 42. – С. 456–464.
15. Возняк М. Історія української літератури / М. Возняк. – Навч. вид. – 2-ге вид., випр. – Кн. 2. – Л. : Світ, 1994. – 434 с.
16. Етимологічний словник української мови: У 7 тт. – Т. 2 / Ред. колегія: [гол. ред. О. Мельничук], В. Коломієць, О. Ткаченко. – К. : Наук. думка, 1985. – 569 с.
17. Максимович М. Предисловие // Малороссийские песни, изданные М. Максимовичем. – М. : В типографии Августа Семена при императорской медико-хирургической академии, 1827. – 286 с.